

IRODALOM

INCZE RÉKA – JÁNOSI CSABA – KISGYÖRGY ZOLTÁN – TATÁR MÁRTA:
Székelyföldi mofettás könyv – Gyógygázok az egészség szolgálatában.
Háromszék Vármegye Kiadó, Sepsiszentgyörgy, 2017, 223 p.

Mindig nagy öröm, ha kézbe vehetjük országhatárainkon kívül élő magyar szerzők magyar nyelven írt munkáit. Most egy új kiadványt lapozhatunk és előrebocsátjuk, hogy bizony tanulhatunk belőle! Ugyanis négy évvel azt követően, hogy 2013-ban JÁNOSI CSABA és PÉTER ÉVA szerkesztésében megjelent a *Székelyföld fürdői* (Csiki Természetjáró és Természetvédő Egyesület, Csíkszereda, 2013. 215 p.) című munka, újabb könyv született Erdély különleges értékeiről: ezen könyv a Székelyföld mélyéből feltörő szén-dioxid gázelfordulások első részletes összefoglalója.

Már a könyv bevezető gondolataiban olvashatjuk, hogy az erdélyi, azon belül a székelyföldi szénsavas vizek és mofetták számszerű sokasága – amelynek eredete a térség fiatal vulkánosságához köthető – világviszonylatban is rendkívüli. A szén-dioxid gáz szorosan kötődik a Székelyföld legnagyobb kincséhez, az ásványvizekhez, amit a föld lakói *borvíznek* neveznek. Ennek a gáznak köszönhető egyrészt a savanyúvizek keletkezése, másrészt gyógyhatással rendelkezik, amit népi tapasztalati alapon évszázadok óta hasznosítanak a vidék lakói. Ez a gáz táplálja a székelyek *gőzlőit*, tudományos nevén a *mofettákat*. A feltörő gázok töménysége, valamint terápiás hatékonysága már évszázadok óta ismert volt ugyan, de a hatásmechanizmus pontos összetevőire csupán az utóbbi három évtized kutatásai derítettek fényt.

A könyv néhány fejezetét kiemelve elsőként a székelyföldi mofetták kutatástörténete említendő, amely JÁNOSI CSABA munkája. A szerző a 14. századtól kezdve végigkíséri a borvíz-kutatás történetét. 1733-ban TIMON SÁMUEL, 1767-ben FRIDVALSZKY JÁNOS már említi a torjai Büdös-barlangot és a Büdös-patakot (ez utóbbit Lázárfalvánál), míg ORBÁN BALÁZS, a „legnagyobb székely” 1868-ban *A Székelyföld leírása történelmi, természetrajzi, régészeti s népismerteti szempontból* című hatalmas művében részlete-

sen ismerteti a térségben előforduló büdösgödöröket. Ez csak három tudós, akik írtak, foglalkoztak a büdösvizekkel, de voltak sokan mások is, akiknek nevét hely hiányában most nem soroljuk fel. A következő fejezet INCZE RÉKA tollából származik *Természetes gázömlések* címmel, és részletezi a gázömlések típusait, a mofettákat és rokonait. Egy további fejezetben *A mofetta mint természetes gyógytényező* címmel TATÁR MÁRTA nyújt értékes tudnivalókat a gyógyulni vágyó turistáknak. Ezt követően KISGYÖRGY ZOLTÁN számos színes fotóval illusztrálva mintegy 120 oldalon keresztül mutatja be megyei, ill. településenkénti bontásban a székelyföldi mofetták fellelhető helyeit, azok gyógyító hatását. Hargita megye különleges gázfeltöréseiről JÁNOSI CSABA, BERSZÁN JÓZSEF és PÉTER ÉVA tollából olvashatunk; benne ilyen alfejezetek mutatják be igen színesen a megye kincseit, mint *A korondi szártyogók*; *A szentegyházi jégvulkán*; *A szentegyházi gejzír*; *A bélbóri Madárdöglesztő*; *A borszéki Döglesztő*; *Gyergyóújfalua, a Nagykerti süttőgő*; *Csicsói Büdös-Hargitafürdő*; *A csíkszentkirályi pincemofetta*; *A csíkszentimrei Büdösfürdő*; *Tusnádfürdő kéngőzlői*; *A Szent Anna-tó krátere*; *A csíkszentmártoni Posszogó* stb. Egy következő fejezetben KISGYÖRGY ISTVÁN foglalja össze Székelyföld gyógyturizmusának várható jövőjét, külön kitérve Kovászna megye (Sepsiszek, Kézdiszek, Orbaiszek és Erdővidék) mofettáira, gyógyfürdőire. A tartalmas, szép kivitelű kötet anyagát jól kiegészíti a *Mofettákról a szépirodalomban* című, PAPUCS ANDRÁS által jegyzett írás. A kiadvány mondanivalóját 87 – többnyire színes – fotó és két térkép teszi teljessé.

Összegésképpen megállapíthatjuk, hogy ennek a Székelyföldön található természeti kincsnek a gazdagsága egyedülálló lehetőséget biztosít üdülőhelyek, gyógyhelyek kialakítására és fejlesztésére, turisták ezreinek fogadására, de ugyanakkor további tudományos kutatásra is.

BOROS LÁSZLÓ

MAGYAR FÖLDRAJZI TÁRSASÁG

ALAPÍTVÁ: 1872

Tiszttkar

Elnök: CSORBA PÉTER egyetemi tanár

Tiszteletbeli elnök: PAPP-VÁRY ÁRPÁD ny. egyetemi tanár

Alelnökök: MICHALKÓ GÁBOR tudományos tanácsadó, egyetemi tanár

SZILASSI PÉTER egyetemi docens

Főtitkár: DÁVID LÓRÁNT DÉNES egyetemi tanár

Titkár: JENEY LÁSZLÓ egyetemi docens

Ügyvivő: HEILING ZSOLT

Felügyelőbizottság: KERESZTY PÉTER, NEMERKÉNYI ZSOMBOR, ÜTÖNÉ VISY JUDIT

Választmány

AUBERT ANTAL szakosztályelnök,
intézetigazgató

BAKOS MÁRIA középiskolai tanár

BUJDOSÓ ZOLTÁN főiskolai tanár

CSAPÓ TAMÁS tszv. főiskolai tanár

DÁVID LÓRÁNT DÉNES osztályelnök, egyetemi
tanár

DOBOS ANNA főiskolai docens

DOROGI LÁSZLÓNÉ középiskolai tanár

EGEDY TAMÁS tudományos főmunkatárs

FARSANG ANDREA egyetemi docens

FRISNYÁK SÁNDOR ny. egyetemi tanár,
osztályelnök

GERHARDTNÉ RUDLI ILONA ny. középiskolai
tanár

GRUBER LÁSZLÓ középiskolai tanár

GYENIZSE PÉTER egyetemi docens

GYÓRI RÓBERT tszv. egyetemi docens

GYURICZA LÁSZLÓ osztályelnök, egyetemi
docens

GYURIS FERENC egyetemi adjunktus

HEVESI ATTILA osztályelnök, ny. egyetemi
tanár

HUSZTI ZSOLT osztályelnök, intézetigazgató

KARANCSI ZOLTÁN tszv. egyetemi docens

KARÁTSZON DÁVID szakosztályelnök,
tszv. egyetemi tanár

KIS JÁNOS középiskolai tanár

KISS EDIT ÉVA tudományos tanácsadó,
egyetemi tanár

KLINGHAMMER ISTVÁN szakosztályelnök,
akadémikus

KOCSIS KÁROLY intézetigazgató, akadémikus

KÓKAI SÁNDOR tszv. főiskolai tanár

KOROMPAI ATTILA ny. egyetemi docens

KOZMA GÁBOR tszv. egyetemi docens

KUBA GÁBOR iskolaigazgató

KUBASSEK JÁNOS múzeumigazgató

KUNOS GÁBOR szakosztályelnök,
villamosmérnök

KÜRTI GYÖRGY iskolaigazgató

LENNER TIBOR egyetemi docens

LERNER JÁNOS osztályelnök

M. CSÁSZÁR ZSUZSANNA osztályelnök,
egyetemi docens

MÁJAI CSABA osztályelnök

MAKÁDI MARIANN szakosztályelnök,
főiskolai docens

MUCSI LÁSZLÓ osztályelnök, egyetemi
docens

NAGY BALÁZS egyetemi docens

PAP NORBERT osztályelnök, tszv. egyetemi
tanár

PÁL VIKTOR egyetemi docens

RADICS ZSOLT egyetemi adjunktus

SIMON GYÖRGY középiskolai tanár

SISKÁNÉ SZILASI BEÁTA egyetemi docens

SUBA JÁNOS szakosztályelnök, térképész

SZÖRÉNYINÉ KUKORELLI IRÉN osztályelnök,
tudományos tanácsadó, egyetemi tanár

SZÓLLÓSY LÁSZLÓ középiskolai tanár

TEPERICS KÁROLY osztályelnök, egyetemi
adjunktus

TIMÁR JUDIT osztályelnök, tudományos
főmunkatárs

TÓTH ANTAL osztályelnök, főiskolai docens

TRÓCSÁNYI ANDRÁS szakosztályelnök,
tszv. egyetemi docens

VIZI ISTVÁN osztályelnök

VIZY ZSOLT középiskolai vezetőtanár

**A Közgyűlés által megválasztott tiszteleti tagok a Magyar Földrajzi Társaság
Választmányának örökös tagjai.**

TARTALOM / CONTENTS

Értekezések / Studies

DUNKEL ZOLTÁN–BOZÓ LÁSZLÓ–GERESDI ISTVÁN: Az éghajlatváltozás hatására fellépő környezeti változások és természeti veszélyek / Environmental changes and natural hazards caused by climate change	261
CSORBA PÉTER–NAGY IMRE–CSÜLLÖG GÁBOR: A földrajzi tájak tipizálása európai kitekintéssel / The classification of geographical landscapes from a European perspective	272
VARGA GÁBOR–FÁBIÁN SZABOLCS ÁKOS–KOVÁCS ISTVÁN PÉTER–SCHWEITZER FERENC: Gondolatok a Kárpát-medencei folyók árvizeiről / Some thoughts on river flooding in the Carpathian Basin	291
GÁLOSI KOVÁCS BERNADETT–HORVÁTH GERGELY: Határokon átnyúló természetvédelmi területek lehetőségei és problémái / Perspectives and problems of transboundary protected areas	309
KIS ÉVA–LÓCZY DÉNES: Természeti és antropogén tényezők szerepe az Alsó-Tisza menti partfal-instabilitások kialakulásában / Natural and anthropogenic factors generating riverbank instabilities along the Lower Tisza River	328
SZKÁLA KÁROLY–MUNK SÁNDOR: A kibertér fogalma, értelmezése és fejlődése / The terminology, interpretation and development of cyberspace	344
VARJÚ VIKTOR: A nagyléptékű fotovillamos rendszerek támogatáspolitikai stratégiáinak különbségei a Kárpát-medence egyes országaiban / Differences in subsidy policy strategies of large scale photovoltaic systems in some countries of the Carpathian Basin	356
HAJDÚ ZOLTÁN–PÁLNÉ KOVÁCS ILONA: A Magyar Királyság területi fenntarthatóságának kihívásai 1918-ban / The territorial sustainability challenges of the Hungarian Kingdom in 1918	373

Krónika

Fodor István 80 éves – LÉNÁRD LÁSZLÓ–PÁLNÉ KOVÁCS ILONA	387
Dövényi Zoltán 70 éves – PAP NORBERT	388
Kertész Ádám 70 éves – PATKÓS CSABA	389
Karl Ruppert (1926–2017) – BERÉNYI ISTVÁN–DÖVÉNYI ZOLTÁN	390

Irodalom

Incze Réka–Jánosi Csaba–Kisgyörgy Zoltán–Tatár Márta: Székelyföldi mofettás könyv – Gyógygázok az egészség szolgálatában – BOROS LÁSZLÓ	392
---	-----

TÁMOGATÓINK

Kiadja a MAGYAR FÖLDRAJZI TÁRSASÁG
A Nemzeti Kulturális Alap és a Magyar Tudományos Akadémia támogatásával
A kiadásért felel: Dávid Lóránt Dénes
Tördelés és nyomdai előkészítés: Bonex Press Kft.
Borítóterv: Liszi János
Nyomdai kivitelezés: Healing Media Kiadó Kft.
Telefon: (06-1) 231-4040
Készült 500 példányban
HU ISSN 0015-5411